

Az *egyed* áltárgy használata a székely nyelvjárásban

Farkas Imola-Ágnes

1. Bevezetés¹

Jelen tanulmány fő célkitűzése, hogy bemutassa és közelebbről megvizsgálja, illetve elemezze az *egyed* áltárgyat és annak használatát a székely dialektusban. Bár számos írás foglalkozik ezen áltárgy mondattani és/vagy szemantikai elemzésével, ezek kizárólag a sztenderd nyelv felől közelítik meg az *egyed*-et, és nem térnek ki a sztenderd nyelv és egy nyelvjárás vagy különféle nyelvjárások közötti különbségekre, ezért ez a dolgozat részben ezt a dialektológiai hiányt kívánja pótolni. Arra keresem a választ, hogy hogyan lehetséges, illetve mivel magyarázható a székelyben az áltárgy kompatibilitása olyan elemekkel, mint tematikus tárgy/mérték frázis, telicizáló igekötő és/vagy végpontot jelölő adpozíciós frázis (PP). Amellett érvelek, hogy a székely *egyed*-nek más az elsődleges szerepe és következésképpen más a mondattani pozíciója, mint a sztenderd *egyed*-nek, ezért egy szélesebb és összetettebb disztribúcióval rendelkezik.

Az alábbiakban a 2. rész röviden ismerteti az eddigi szakirodalmat és bemutatja az *egyed* áltárgy azon vonásait, amelyek relevánsak a jelen tanulmány szempontjából. A 3. rész párhuzamosan mutatja be az *egyed* legfőbb sajátosságait a mai magyarországi sztenderd magyarban (MMSzM) és a székely (beszéli) nyelvjárásban (SzNy). Ez a rész olyan jellemzőkre fókuszál, mint az ige szemantikai osztályozása, az *egyed* igéhez viszonyított pozíciója, tárgyesete, együtt-előfordulási megszorításai és elsődleges szerepe. A 4. rész, az előző részben bemutatott sajátosságok alapján egy mondattani elemzést javasol az SzNy-ben használt *egyed* áltárgyra. Végül az 5. rész összegzi a tanulmányban leírtakat.

Fontosnak tartom megemlíteni, hogy e tanulmányban szereplő és az elemzésem alapját képező, a székely dialektusból származó példák három különböző forrásból származnak. Egyrészt, ezen példák túlnyomó többségét a személyes gyűjtés során létrehozott korpuszomból választottam ki, amelyet kérdőívvel és

Balogné Bérces Katalin – Hegedűs Attila – Surányi Balázs (szerk.) 2021. Nyelvelmélet és dialektológia 5. PPKE BTK Elméleti Nyelvészeti Tanszék – Magyar Nyelvészeti Tanszék. Budapest. ISBN 978-963-308-416-8. 87–106.

¹ Köszönettel tartozom a *Nyelvelmélet és dialektológia 5* online konferencián jelenlévő hallgató-ságnak a kérdésekért és hasznos megjegyzésekért. Nagy köszönettel tartozom azon anyanyelvi beszélőknek, akik a székely dialektusban használt példákkal, a különböző példák Likert skála szerinti megítélésével, (többé vagy kevésbé) formális beszélgetésekkel vagy javaslatokkal nyújtottak segítséget. Végül de nem utolsósorban köszönöm a két névtelen bírálóknak és a kötet szerkesztőinek a szakmai észrevételeket.

kérdésekkel egészítettem ki. Másrészt, a példák egy kisebb százaléka olyan könyvekből vagy napilapokban/folyóiratokban megjelent írásokból származik, amelyek nem sztenderd vagy irodalmi stílusban, hanem a székely beszélt nyelv stílusában íródtak (l. *Források*).²

2. Az *egyed* áltárgy

Az eddigi szakirodalom már szentelt némi figyelmet az *egyed* – valamint az *egyed* típusú áltárgyak, mint például *egy jót*, *egy nagyot* vagy *egy hatalmasat* – elemzésére, és főként szintaktikai és/vagy szemantikai elemzését nyújtja ezen áltárgy(ak)nak.

Kiefer (1992, 1994, 2006) az *egyed* disztribúciójára, aspektuális szerepére és együtt-előfordulási megszorításaira összpontosít, és azt emeli ki, hogy többnyire cselekvést (1a) vagy mozzanatot kifejező (1b) intranzitív igével társulhat:

- (1) a. Mari sétált/táncolt/sírt/futott/aludt *egyed*.
b. A labda pattant/a zár kattant/a beteg köhintett *egyed*.

Az *egyed* ugyanakkor kiméri az ige cselekvését, tehát telikus igei csoportot (azaz VP-t) hoz létre: míg a fenti (1a) mondat atelikus az áltárgy hiányában, ugyanaz a mondat telikussá válik ugyanazon áltárgy beillesztésével. Továbbá, egy nagyon fontos megfigyelés, hogy az *egyed*-es igei csoport, bár telikusnak minősíthető, összeférhetetlen az *alatt* határpontos időmódosítóval (2), l. még Piñón (2001), É. Kiss (2004), Csirmaz (2008) és Farkas (2017):

- (2) *Két óra alatt sétáltunk *egyed*. (Kiefer 2006: 56)

Piñón (2001) szemantikai szemszögből elemzi az *egyed*-et, és azt állítja, hogy egy események és szokásos individuumok közötti *R* relációt módosít. A denotációját illetően azt emeli ki, hogy egy *R* típusú *e* eseményt módosít, amelynek futamideje valódi része egy bizonyos *t*, kontextuálisan meghatározott időnek vagy időintervallumnak. Nagyon lényeges, hogy *t*-n belül nem létezik egy más, *e'* típusú esemény, amely nagyobb, mint *e* vagy különbözik tőle. E két feltétel biztosítja azt, hogy az áltárgyas szerkezet által leírt esemény egyértelműen telikus.

² A személyes gyűjtés 2019 és 2021 között zajlott Háromszék különböző településein. Azon anyanyelvi beszélők, akik a kérdőívek kitöltésével és a különböző példák Likert skála szerinti megítélésével járultak hozzá ezen tanulmányhoz, Székelyföld különböző vidékeiről (Háromszék, Székelyudvarhely, Alcsík, Felcsík és Gyergyó) származnak. A személyes gyűjtés során a lejegyzésben nem használtam a magyar egyezményes hangjelölési rendszer standardját, mivel ez kevésbé jelentős egy mondattani elemzésben. Ugyanakkor a sematikus átírásban nem közlöm minden szövegegység után a gyűjtő, az adatközlő és lejegyző nevét, az adatközlő korát, valamint a gyűjtés és a lejegyzés pontos idejét. Az átvett példák esetében, amelyek tartalmazznak hangjelölést, fonetikus hűséggel és kivétel nélkül tüntetem fel azt.

É. Kiss (2004) azt emeli ki, hogy az áltárgy – amely formailag a tárgyesettel ellátott számnév vagy határozatlan névelő – egy nem-specifikus határozatlan főnév, amely nem hordoz az ige által kiosztott tematikus szerepet és így nem értelmezhető például az ige által kifejezett cselekvés elszenvedőjeként vagy passzív résztvevőjeként (például *patiens*). Egy nem-referenciális tárgyról van szó, amely nem elemezhető belső argumentumként. A szerző azt is kihangsúlyozza, hogy ezen *patiens* nélküli, szigorúan csak egy agensi szerepet kiosztó igékre alapuló szerkezetekkel azt fejezzük ki, hogy a mondattani alany pozícióját elfoglaló főnév referense (azaz az agens) létrehozza vagy létrehozta az adott típusú esemény egy megvalósulását; másszóval, az agens által keletkezik vagy keletkezett egy adott típusú esemény.

Csirmaz (2008) ezen áltárgyakat helyzetbehatárolóként elemzi (l. Tenny 1994 és Wechsler–Lee 1996). Azt emeli ki, hogy két telicizáló elem – mint például egy áltárgy és egy igekötő – egy kétszer behatárolt szerkezetet generál, amely megszegi Goldberg (1991) és Tenny (1994) egy predikátum–egy behatároló elvét, ezért agrammatikus a következő (és más, ehhez hasonló) példa:

(3) *János felugrott *egy*et. (Csirmaz 2008: 180)

Továbbá, az igekötő, függetlenül attól, hogy van vagy nincs behatároló szerepe, kizárólag specifikus tárgyat vehet fel, viszont az áltárgy nem-specifikus (l. fentebb É. Kiss 2004). Ez alátámasztja nemcsak a fenti példa agrammatikus voltát, hanem magyarázatot ad olyan példákra is, mint a következő:

(4) *János elmélázott *egy*et. (Csirmaz 2008: 185)

A szintaktikai pozícióját illetően, Csirmaz (2008) szerint amikor az áltárgy egy (unergatív) cselekvést kifejező igéhez társul, akkor belső argumentumként viselkedik és az üres, VP-n belüli tárgy pozícióját foglalja el. Viszont amikor egy (unakkuzatív) mozzanatos igéhez társul, akkor adjunktumként viselkedik. Az áltárgy megelőzheti a mozzanatos igét, ami mondattani szempontból azt jelenti, hogy az ige utáni alpozícióból a VP feletti predikációs frázis (PredP) specifikálójába mozog fel. Ugyanakkor, fókuszként vagy kontrasztív topikként is viselkedhet abban az esetben, ha megelőzi ugyanazon igét.

Halm (2012) azt figyelmeztet, hogy a mozzanatos igék megjelenhetnek úgy igekötőkkel (l. (5a), amely unakkuzatív igékre jellemző viselkedés), mint áltárgyakkal (l. (5b), amely unergatív igékre jellemző viselkedés).

- (5) a. A fény felvillant.
 b. A fény villant *egy*et.

Ez nem azt bizonyítja, hogy a mozzanatos ige egyértelműen unakkuzatívként viselkedik és, következésképpen, az áltárgy nem belső argumentumként hanem kizárólag adjunktumként értelmezhető, hanem arra derít fényt, hogy maga a

mozzanatos ige összetett, azaz unakkuzatív és unergatív jellemvonásokkal bír (l. még Sorace 2000).

Csirmaz (2008) elemzésével ellentétben, Farkas–Kardos (2018) amellett érvel, hogy az *egyet* típusú áltárgyaknak a bázispozíciója a v és V közötti aspektus frázis (AspP) specifikálja. Nagyon lényeges, hogy a deriváció során az ige a V -ből az Asp-on keresztül a v -be (és onnan a T -be) mozog fel, az áltárgy viszont nem mozog fel egy fentebbi (funkcionális) frázis (specifikáló) pozíciójába, és ezzel magyarázható az MMSzM-ben az áltárgy (cselekvést kifejező) ige utáni pozíciója.

Farkas–Kardos (2019a, 2019b) egy szélesebb spektrumú tanulmányt nyújt, amely három, szituációs aspektuális jegy kódolására használt elemet vizsgál. Egyrészt, a (telicizáló) igekötők és a rezultatív predikátumok egy olyan aspektuális operátort lexikalizálnak, amely az igei predikátum denotációjában lévő esemény maximális részét ragadja ki. Másrészt, az *egyet* típusú áltárgyak egy olyan operátort kódolnak, amely egy kontextuálisan meghatározott, nem maximális alrészét veszi ki a predikátum denotációjában lévő eseménynek. Végül, az olyan, elfogyasztást vagy létrehozást kifejező predikátumok esetében, amelyek kvantált tárgyi argumentumot vesznek fel, a telikusság nem jár szükségszerűen együtt eseménymaximalizációval, tehát maximalizáció hiányában is elérhetővé válhat ez az értelmezés. Bár mind az áltárgy, mind a telikusságot jelölő igekötők és a rezultatív predikátumok elsődleges szerepe az esemény telicizálása (l. még Csirmaz 2008 vagy Geröcs 2011), más-más típusú telikus értelmezéshez vezetnek, ezért nagyon fontos, hogy kizárják egymást.

Farkas (2019, 2020a, 2021) arra próbál rávilágítani, hogy a magyar aspektuális áltárgyak osztálya sokkal gazdagabb, mint amit az eddigi szakirodalom bemutatott, amely mindezülig kizárólag az *egyet*-re, illetve a gyakrabban használt áltárgyakra (mint például *egy jót* vagy *egy nagyot*) összpontosított. Ezek a tanulmányok azt bizonyítják, hogy ezen magyar áltárgyakat, eltérő mondattani viselkedésük alapján, a következő három osztályba sorolhatjuk: a nagyon gyakran használt de lexikálisan redukált tartalmú *egyet* áltárgy; egy kisebb és zárt áltárgyas osztály, amely olyan, gyakran használt és valamivel több lexikai tartalommal rendelkező áltárgyakat tartalmaz, mint *egy jót*, *egy nagyot*, *egy hatalmasat* és *egy óriásit*; illetve egy nagyobb és nyitott áltárgyas osztály, amely olyan, ritkábban használt de lexikai tartalommal rendelkező áltárgyakat tartalmaz, mint például *egy széleset*, *egy mélyet*, *egy isteneset*, *egy félelmeteset*, *egy szelidet*, *egy hangosat*, *egy vidámat*, *egy gyorsat*, *egy hirtelent*, *egy intenzívet*, *egy öregeset*, *egy hosszút*, *egy bájosat* vagy *egy kellemeset*. A szerző amellett érvel, hogy a három osztályba tartozó áltárgyak az aspektuális belső tárgy szerepét töltik be a magyar nyelvben: míg a (6a) típusú szerkezet, ahol a tárgy az unergatív ige szemantikai és morfológiai másolata, helytelen, a (6b) típusú VP helyes.

- (6) a. *Mari mosolygott egy széles mosolyt.
b. Mari mosolygott *egyet/egy széleset*.

Jelen tanulmány tovább kívánja mélyíteni az *egyed* áltárgy szakirodalmát azáltal, hogy közelebbről megvizsgálja, illetve elemzi annak szintaktikai és szemantikai vonásait a székely dialektusban.

3. Az *egyed* áltárgy használata a székely nyelvjárásban

Ez a rész párhuzamosan mutatja be az áltárgy legfőbb jellemvonásait az MMSzM-ben és az SzNy-ben.³ Olyan vonásokra fókuszálók, mint az ige szemantikai osztályozása (3.1. alrész), az *egyed* igéhez viszonyított pozíciója (3.2. alrész), tárgyesete (3.3. alrész), együtt-előfordulási megszorításai, különös tekintettel olyan elemekre, mint thematikus tárgy/mérték frázis, illetve telicizáló igekötő és/vagy végpontot jelölő PP (3.4. alrész) és elsődleges szerepe (3.5. alrész).

Bár a korpuszomban az *egyed* több konfigurációban előfordul, mint amire az itteni elemzésem alapszik, fontosnak tartom kihangsúlyozni, hogy itt kizárólag a nem-thematikus és nem-referenciális *egyed*-re figyeltem, és kizártam nemcsak a thematikus és referenciális *egyed*-t, hanem az olyan típusú (különösen székely) előfordulásokat is, mint például a következők:

- (7) a. No, kucoroggyatok fel aharré a hátissó ülésre! – biztatám őket. Azt *egyed* se – aszongya komám – met én elől ülök a szóga mellé, oztán te üjj aharré hátra (KNy, 121–122)
 b. Valami jóféle lehet – montam – ha mánes elhatta a zurát. *Egyed* se! – fojtatá – igen jó viseletü asszonka, s nagyon es fess. (KNy, 160)
- (8) a. *egyed* mond/*egyed* jár a szája (SzGy)
 b. Ma fojtást *egyed* ettél. (Kriza 1926: 36)

Kriza (1926) alapján a – főleg Háromszéken gyakori – *egyed se/egyed sem* kifejezést akkor (is) használják, ha a beszélő különösen vonakodik valamit megtenni (7a), illetve ha tagadni vagy megcáfolni kívánja az előzőleg elhangzott kijelentést (7b). Ugyanakkor nem ritka, hogy az *egyed* főhangsúlyt kap (például '*egyed mond*') és értelmezése 'szünet vagy megállás nélkül', 'szakadatlanul' vagy 'egyfolytában' (l. (8)).

Ez az *egyed* lexikai kétértelműségével, illetve többértelműségével magyarázható, ezért ezek elemzése nem képezi ezen tanulmány tárgyát.

³ Egy pár esetet leszámítva, ahol világosan és egyértelműen utalok az erdélyi magyar köznyelvre (l. (20) vagy (43)), az itt bemutatott és elemzett jelenség elsősorban a székely nyelvjárásban fordul elő. Későbbi tanulmányaimban szeretném majd közelebbről is megvizsgálni például a Magyar Nemzeti Szövegtár erdélyi vonatkozású szövegeit és pontosabban feltérképezni, hogy ez a székely jelenség mennyire elterjedt Erdély-szerte, illetve mennyire része a helyi regionális köznyelvnek.

3.1. Az ige szemantikai osztályozása

A lexikai tartalommal rendelkező áltárgyakkal ellentétben (l. fentebb), amelyek egy bizonyos szinten korlátozzák, hogy milyen igével fordulhatnak elő (vö. *beszélget egy kellemeset* és *#balesetezik egy kellemeset, harsányat nevet* és *#harsányat fut*), a lexikálisan redukált tartalmú *egyed* a cselekvést kifejező umeratív igeék széles választékával összeegyeztethető:

(9) Mari ásít/sóhajt/alszik/kacag/sétál/mosolyog/fut/biciklizik/twitterezik/vitázik/bulizik *egyed*.

Viszont az MMSzM-ben nem jelenhet meg sem állapotot kifejező igével (Kiefer 2006, Csirmaz 2008) (l. (10)), sem keletkezést vagy létrehozást kifejező igével (É. Kiss 2004, Farkas 2017) (l. (11)):

(10) *szeret *egyed*, *hall *egyed*, *tartózkodik *egyed*, *hasonlít *egyed*
(Kiefer 2006: 57)

(11) *Sütöttünk/építettünk/alkottunk/alapítottunk/főztünk *egyed* a szabad időnkben.
(Farkas 2017: 124)

Egyrészt, Csirmaz (2008) szerint a magyar áltárgyak egy eredményt vezetnek be és azt módosítják (az *egy jót* vagy *egy nagyot* típusú áltárgyak révén). Ez lehet egy hang vagy az ige által leírt cselekvésnek egy elvontabb eredménye, és pontosan ez az az értelmezés, amely meggátolja azt, hogy állapotot kifejező igeék felvegyék az *egyed* (vagy más hasonló) áltárgyat. Másrészt, É. Kiss (2004) szerint (l. fentebb is) az áltárgyas szerkezetek egy eseménylétrehozás interpretációval rendelkeznek, és nem épülhetnek létrehozást kifejező igeikre, mivel ezeket általában egy referenciális tárgy létrehozására irányuló olvasattal társítják (l. még Marantz 2005). Farkas (2017) szerint abban az esetben, ha egy létrehozást kifejező ige vagy igeőlyan rago(ka)t kap, amely(ek) által elveszíti a létrehozás értelmezését, és a hangsúly egy eddig nem létező entitás létrehozásáról magára a cselekvésre tevődik át, az ige elfogadható(bb) lesz az *egyed* áltárggyal. Ezt az ellentétet a *főz–főzőcskéz* ige pár illusztrálja az alábbiakban:

(12) a. *Főztünk *egyed* a szabad időnkben. (Farkas 2017: 124)
b. Főzőcskézünk *egyed* a szabad időnkben.

Ezzel szemben, az SzNy-ben az *egyed* gyakran előfordul a *lenni* igével (13), illetve keletkezést vagy létrehozást kifejező igeikkel is (14):

(13) Voltunk *egyed* Bálványoson. (SzGy)

(14) a. Délelőtt *egyed* főztem, aztán délután pihentem. (SzGy)
b. kéne *egyed* süssek/főzzek

Amint azt az alábbiakban látni fogjuk, az SzNy-ben az *egyed* elsődleges funkciója nem egy eredmény bevezetése és alapértelmezése nem egy adott típusú esemény egy megvalósulásának a létrehozása, hanem annak a kihangsúlyozása, hogy egy mellékes, informális, kötetlen eseményről van szó, ezért elfogadható úgy állapotot kifejező igével, mint keletkezést vagy létrehozást kifejező igével.

3.2. Az *egyed* igéhez viszonyított pozíciója

Az MMSzM-el ellentétben, ahol az *egyed* áltárgy (szinte) kizárólag a cselekvést kifejező unergatív ige után jelenik meg, az SzNy-ben az *egyed* áltárgy főként a cselekvést kifejező unergatív ige előtt jelenik meg. Eszerint, a (15)-beli mondat székely megfelelője a (16)-ban feltüntetett mondat, l. még a (17)-beli példákat is:

(15) János futott/biciklizett *egyed*.

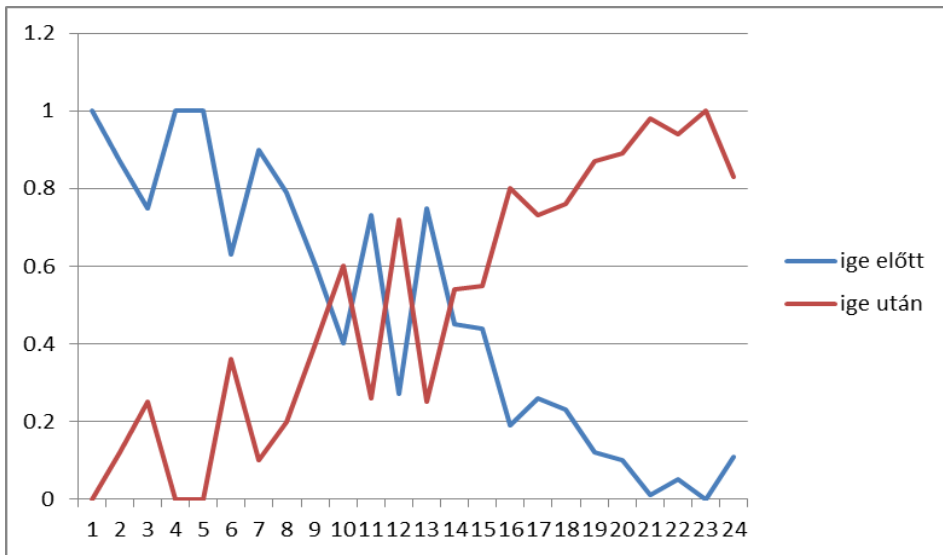
(16) János *egyed* futott/biciklizett.

(17) a. S erre a menyecske csak *egyed* kacagott. (MS, 159)

b. Aval leülénk a zalmárium elejibe, *egyed* huzánk a zévegből, oztán Estánnal ketten elkeztük funi, hogy aszongya ... (KNy, 8)

c. ... ejisze *egyed* vessünk valahol, met a minap ugyes elmaratt a nagy térgyfájásod mián a mulactság (KNy, 27)

Farkas (2020b) diakrón elemzése – egy alapos korpuszvizsgálat során – azt emeli ki, hogy a cselekvést kifejező igék esetében, míg kb. az 1850 előtt írt szövegekben az *egyed* szinte kivétel nélkül megelőzi az igét, az 1850 és 1950 közötti szövegekben párhuzamosan megtalálható mind az ige előtti, mind az ige utáni pozíció. Viszont az 1950-es évektől kezdődően ugyanazon áltárgy szinte kizárólag az ige utáni pozíciót foglalja el. Ezt az alábbi ábra mutatja, ahol a vízszintes tengely számai az újmagyar (1772-1920) és újabb magyar kor (1920-2010) évtizedes időintervallumait jelzik, így például 1 az 1772-1780, 2 az 1781-1790, 3 az 1791-1800 közötti időintervallumnak felel meg; a részletekért l. Farkas (2020b: 101):

1. ábra. Az *egyét* áltárgy pozíciója a cselekvést kifejező igehez képest

Ez a három századon átívelő, lassú szórendi (ige előtti → ige utáni) változás tükrözi az ősmagyar OV alapszórendből az ómagyar VO szórendre való átépülést, amely lassú, máig sem teljesen lezárult folyamat (É. Kiss 2014).

Általánosan elfogadott tény, hogy a nyelvjárások és a tájnyelvek sokszor jobban megőrzik korábbi nyelvállapotok egyes jellemzőit, mint a köznyelv. Ilyen szempontból tudjuk, hogy a székely (és a csángó) dialektusokban megmaradtak – és olykor nagyon gyakoriak – olyan nyelvtani formák, amelyek korábban használatosak voltak a magyar nyelvben, de már nem jellemzőek a nyelv jelenlegi állapotára. Ilyenek például nemcsak az összetett igealakok (például *mondotta volt* vagy *mondotta vala*, l. É. Kiss 2008b, 2017), hanem az akkuzatívuszi de tárgyraggal ellátott névmások is (például *engemet*, l. Rákosi 2014). Mivel a székely – és a csángó – nyelvjárás(oka)t általában hagyományörzőbb dialektus(ok)ként tartják számon, feltevésem szerint ezzel magyarázható ezen nyelvjárásokban az *egyét* eredeti, azaz ige előtti pozíciója is. Ezt a feltevést erősítik meg a következő csángó példák is, amelyeket Tánzos Vilmos gyűjtéséből ((18a), l. még <https://nlp.nytud.hu/csango/>), illetve a Csángó korpuszból ((18b), l. még http://www.nytud.hu/oszt/elmnyelv/mgtsz_csango.html) választottam ki:

- (18) a. Szintē eļestem, itt *ēggyēt* imádkoztam
 (https://nlp.nytud.hu/csango/szolohegy/m4_51_01/index.html)
 b. indultak haza a vőlegény a szerzeményével, felültek a szekérbe, s akkor kerülgette, s *egyét* került, odaadta, megcsókolta a lány
 (http://www.nytud.hu/oszt/elmnyelv/mgtsz/csango_vasarnapl.pdf)

Ezzel a fontos megfigyeléssel viszont nem szeretném teljes mértékben kizárni azon eseteket, ahol az *egyed* a cselekvést kifejező ige után jelenik meg. Ez ugyanis egyáltalán nem kizárt, amint azt az alábbi példák is mutatják:

- (19) a. Hát csak nagy dergetést hallok, oztán sikót *egyed* valaki, s aval világosság leve (KNy, 54)
 b. Oztán délig a züdőt pakklással tötötük, délebéd után penyét aluttunk *egyed* (KNy, 107)

Nagyon érdekes, hogy – anyanyelvi beszélők megítélése alapján – az *egyed* követ(het)i a cselekvést kifejező igét általában az erdélyi köznyelvben is (l. (20a)), de ha az ige által kifejezett cselekvés informálisabb vagy kötetlenebb voltát szeretnénk kihangsúlyozni (3.5. alrész), akkor az *egyed* megelőzi az igét (l. (20b), ahol az *egyed*-es mondatot a *hát* kötőszó vezeti be):

- (20) a. Takarítottam *egyed*.
 b. Mit csináltál? Hát, *egyed* takarítottam.

Amint azt látni fogjuk lentebb is, az igei szerkezet ez utóbbi értelmezése a székely *egyed* elsődleges interpretációjának és funkciójának tudható be.

3.3. Az *egyed* tárgyesete

Míg az MMSzM-ben az *egy* előfordulhat *egy* melléknévvvel úgy, hogy *egy* tárgyragot vesznek fel és így képeznek *egy* valamivel több lexikális tartalommal rendelkező áltárgyat (l. (21)), addig az SzNy-ben a tárgyesettel ellátott *egyed* előfordulhat más, hasonló szerepet betöltő és valamivel több lexikális tartalommal rendelkező áltárggyal úgy, hogy mindkettő megtartja a tárgyragot (l. (22)). A (23)-ban feltüntetett példák arra is fényt derítenek, hogy az *egyed* megelőzheti ((23a) és (23b)) vagy követheti (23c) a tárgyraggal ellátott melléknévet, de ez utóbbi esetben az *egyed* nem közvetlenül szomszédos a melléknévvvel (azaz, az *egyed nagyot*-al ellentétben, a *nagyot egyed* elfogadhatatlan):

- (21) János futott/biciklizett *egy jót/egy nagyot*.
 (22) János *egyed jót/egyed nagyot* futott/biciklizett.
 (23) a. Ezen *egyed jót* kacagtunk, s aztán egyeb nem igen történt. (SzK, 241)
 b. mindegyre bekerültünk a pap reverendája alá, ha *egyed nagyobb* lépett (RF, 16)
 c. *nagyot* ütött *egyed* a szekér rúdjára, a másik juhász csak ott állott magába (NGSz, 103)

A kettős tárgyrag az SzNy-ben gyakran előfordul például névmások esetében is (l. *eztet, aztot*).

3.4. Az *egy* együtt-előfordulási megszorításai

3.4.1. Thematikus tárgy és mérték frázis

Az MMSzM-ben – és általában a köznyelvben – az áltárgy nem jelenhet meg tranzitív konfigurációban használt igével, illetve tematikus tárggyal:

(24) *Juli könyvet olvasott *egy*. (Csirmaz 2008: 181)

Csirmaz (2008), Piñón (2001) megfigyeléseire alapozva, kizárja a tranzitív (és unakkuzatív) predikátumok áltárggyal való megjelenéseit.⁴ Mivel – a mozzanatos igék esetét leszámítva – az áltárgy a belső argumentum pozícióját foglalja el, a két tárgy egy és ugyanazon mondattani pozícióért verseng, ezért kizárja egymást. Mivel egy VP-n belül csak egy (tematikus vagy ál-) tárgy lehet, az áltárgy jelenléte kizárja az akkuzatívuszi tematikus tárgyat, viszont megengedi a nem akkuzatívuszi (hanem például elatívuszi) esettel ellátott adjunktumot, amint azt az *olvasott egyet a könyvből* példa is illusztrálja.

Ezen kívül, az áltárgy kizárja az időbeli és térbeli mérték frázisokat is, mivel egy predikátumon belül csak egy behatároló elem lehetséges, a kétszer behatárolt szerkezeteket Goldberg (1991) és Tenny (1994) egy predikátum–egy behatároló elve kizárja. Bár mondattani szempontból nem beszélhetünk egy pozícióért való versengésről (ezen mérték frázisok a predikátum adjunktumaiként szerepelnek, amelyek abban az esetben, ha egy ige előtti pozíciót foglalnak el, egy PredP feletti funkcionális frázis specifikálójába mozognak fel, l. Csirmaz 2008), a fentebbi szemantikai/aspektuális megkötés miatt az alábbi mondat elfogadhatatlan:

(25) *Juli két kilométert futott *egy*. (Csirmaz 2008: 180)

Ezzel szemben az SzNy-ben az *egy* nem zárja ki ezen tárgyakat (26) és mérték frázisokat (27), illetve tárgyas kifejezésekben is előfordulhat (28):

(26) a. ettünk *egy* palacsintát (SzGy)

b. ... neki valami előadása van a Mikóban, addig pont gyorsan *egy* eszünk olyan micsodát⁵

(27) *egy* futott egy kört (SzGy)

⁴ Itt kivételt képeznek a mozzanatos igék, amelyek mutathatnak unakkuzatív (Csirmaz 2008), unergatív (den Dikken 2018) vagy unakkuzatív-unergatív viselkedést (Halm 2012). Ugyanakkor tudjuk, hogy az *egy* áltárgy másként viselkedik az unergatív, cselekvést kifejező és az unakkuzatív, mozzanatos igék esetében, l. Piñón (2001) vagy Farkas (2017, 2021).

⁵ Az ilyen és hasonló esetekben nem beszélhetünk az *egy* számnévnek vagy határozatlan névelőnek egy posztverbális, DP-n belüli pozícióból egy preverbális pozícióba való mozgásáról, amely egy tárgyesetet kölcsönöz neki, úgy amint azt a *vettem tíz tojást és tízet vettem tojást* mondatpár esetében láthatjuk. Másszóval, a (26b) mondat nem egyenértékű az *addig pont gyorsan eszünk egy olyan micsodát* mondattal. Köszönettel tartozom Rákosi Györgynek, aki rákérdezett erre a lehetséges interpretációra és így rávezetett erre a pontosításra.

(28) ... *egyed* még tátom a szájam a (karácsonyi) vásárban, aztán megyek haza
(SzGy)

Továbbá a tematikus, főnév által kifejezett tárgyon kívül az SzNy-ben az *egyed* megjelenhet akkuzatívuszi névmásokkal is, amint azt az alábbi példa illusztrálja:

(29) Hallod-e, kicsikomám. Te velem ne mind komédiázz, s üzzed az eszedet, met mingyá ojant vágok *egyed* a pufádba, hogy ... (MS, 173)

Amint azt az alábbiakban látni fogjuk, az SzNy-ben az *egyed* nem a belső argumentum helyét foglalja el, tehát a két tárgy nem verseng egy és ugyanazon mondattani pozícióért, ezért nem zárja ki egymást. Ugyanakkor, az *egyed* nem egy behatároló elemként jelenik meg a mondatban, ezért nem zárja ki az (időbeli és térbeli) mérték frázisokat, így a fenti mondat a (27)-ben nem egy kétszer behatárolt szerkezet és nem szegi meg Goldberg (1991) és Tenny (1994) egy predikátum–egy behatároló elvét.

Itt fontosnak tartom megjegyezni, hogy az áltárgy előfordulhat ige utáni pozícióban is (l. még fentebb is), de ebben az esetben megelőzi a tematikus tárgyat, vö. (30a) és (30b):

(30) a. János vezette *egyed* az autót.
b. *János vezette az autót *egyed*.⁶

Ha a tematikus tárgy határozott és specifikus, az ige – az áltárgy jelenléte ellenére, amely nem-specifikus határozatlan főnévként (É. Kiss 2004) alanyi ragozást követel – tárgyi ragozást vesz fel:

(31) János vezette/*vezetett *egyed* az autót.

Mivel a tárgyas konfigurációban használt ige akkuzatívuszi ragot csak a tematikus tárgynak (*az autót*) kölcsönöz, amely a belső argumentum szerepét tölti be a mondatban, az áltárgy a derivációban csak teljes egészében formált tárgyként jelenhet meg, azaz ezt a lexikai elemet a Numerációból eleve tárgyesettel emeljük ki.

3.4.2. Telicizáló igekötő és/vagy végpontot jelölő PP

Mivel az MMSzM-ben az *egyed* elsődleges szerepe az ige behatárolása és egy telikus VP létrehozása, ezen áltárgy nem jelenhet meg más, telikusságot jelölő elemmel, mint például egy (telicizáló) igekötő (32), valamit egy telicizáló igekötő és egy végpontot jelölő adpozíciós frázis (33):

⁶ Ez és az ehhez hasonló mondatok elfogadhatóak lennének, ha a két tárgy közé vesszőt tennénk és a beszédben egy nagyobb szünetet tartanánk úgy, mint azt a *János vezette az autót, egyed* példa esetében láthatjuk.

- (32) a. *János felugrott *egyed*. (Csirmaz 2008: 180, 185)
 b. *János elmélázott *egyed*.
- (33) a. *Attila elfutott *egyed* (az egyetemig). (Farkas–Kardos 2019b: 301)
 b. *A gyerekek elúsztak *egyed* (a bójáig).

Viszont az SzNy-ben az *egyed* megjelenhet más, telikusságot jelölő elemmel, mint például egy telicizáló igekötő és/vagy egy végpontot jelölő komplementum. Ezt mutatják a következő példák:

- (34) a. felmásztam *egyed* a fára/felültem *egyed* az asztalra (SzGy)
 b. elmentünk *egyed* Bálványosra
 c. lépünk be *egyed* Brassóba
 d. kísértáltunk *egyed* a parkba
 e. *egyed* letusoltunk s aztán mentünk tekeregni a városba
 f. megyek dolgozni fél tizenegyre s azelőtt gondoltam *egyed* bénézek ide né a piacra
 g. mondom, még *egyed* visszazaladok s megnézem, hogy van-e olyan ...⁷
- (35) a. Gondoltam magamba, immán ha a mezőre menni nem lehet, legalább *egyed* bénézek Szeredába (MS, 200)
 b. meg vót beszélve Emre komámmal, hogy megyünk *egyed* magyarba, met amióta ezt a nagy demokráciát reánk suvasztották, még együkünk sem vót (SzK, 240)
 c. de ennekelőtte fuss el eherré Csibi Lajoshoz, s mongyad, hogy legyen szüves jön bé hezzám *egyed* (KNy, 142)

Amint azt már előre jeleztem és amint azt részletesebben látni fogjuk lentebb is a 3.5. alrészben, az MMSzM-el ellentétben, az SzNy-ben az *egyed* elsődleges szerepe nem az ige behatárolása és egy telikus VP létrehozása. Ezzel magyarázható az, hogy az áltárgy előfordulhat más, telikusságot jelölő elemmel is, mint például egy (telicizáló) igekötő és/vagy egy végpontot jelölő PP.

3.4.3. Thematikus tárgy és telicizáló igekötő

Az előző két alrészből világosan következik az, hogy az MMSzM-ben az *egyed* nem jelenhet meg olyan tranzitív igével, amely egy tematikus tárgyat/mérték frázist, valamint egy telicizáló igekötőt vesz fel, függetlenül attól, hogy poszt-verbálisan megelőzi (36a) vagy követi (36b) az előbbit:

⁷ A (34a)-(34d), illetve (34e)-(34g) példák közötti különbség az áltárgy igéhez viszonyított pozícióját illetően azzal magyarázható, hogy míg az előző esetben a mondatok egy formálisabb beszélgetés során születtek, az utóbbi esetben a mondatok egy informális beszélgetés vagy spontán beszéd folyamán hangzottak el. Hasonló különbséget figyelhetünk meg a (37)-beli mondatok esetében az (a)-(c), illetve (d)-(f) mondatok között is.

- (36) a. *Juli elolvasott **egyed** egy könyvet.
 b. *Juli lefutott két kilométert **egyed**.

Ugyanakkor, az előző két alrészből azt is kikövetkeztethetjük, hogy az SzNy-ben az *egyed* megjelenhet olyan tranzitív igével, amely egy tematikus tárgyat/mérték frázist és egy telicizáló igekötőt vesz fel (l. (37) és (38)), illetve hasonló felépítésű kifejezésekben is előfordulhat (39):

- (37) a. lemostam **egyed** a teraszt (SzGy)
 b. megmasszírozta **egyed** a hátamat
 c. felzubbantam **egyed** a levest s kész is van
 d. **egyed** megsétáltatom a kutyát
 e. **egyed** megmozgatom a lábaimat a sok tévőzés után
 f. olyan jó idő volt kint, gondoltam **egyed** meghordozom őket
- (38) Mondom, **egyed** fel kell híjjalak, ha már megtanultam tapogatni ezt a zokos telefont, s van internet es rajta, hogy még láthatlak es... (EH, 2)
- (39) a. megmondom **egyed** a magamét (SzGy)
 b. Hejj, ha ő **egyed** kitérja a száját ...

A fenti megkötések alapján, mely szerint az MMSzM-ben az *egyed* nem jelenhet meg telikusságot jelölő elemmel, hasonlóképpen nem jelenhet meg rezultatív predikátummal sem. Eszerint elfogadhatatlan az alábbi tranzitív (40a) és unakkuzatív (40b) rezultatív szerkezet, amint arra Farkas–Kardos (2019b) is rávilágít:⁸

- (40) a. *Béla pirosra festette **egyed** a kerítést. (Farkas–Kardos 2019b: 301)
 b. *A csirke pirosra sült **egyed**.

Az SzNy-ben az áltárgy ritkábban fordul elő (tárgyas) rezultatív predikátummal, de a kettő jelenléte nem idéz elő egy teljesen agrammatikus vagy elfogadhatatlan mondatot. Eszerint, a fenti (40a) mondat székely megfelelőjét a Likert skála szerint átmeneti grammatikus–agrammatikusnak jelölném meg:

- (41) ??Béla **egyed** pirosra festette a kerítést.

Amint azt részletesebben látni fogjuk lentebb is, az MMSzM-el ellentétben, az SzNy-ben az *egyed* elsődleges szerepe nem az ige behatárolása és egy telikus VP

⁸ Pereltsvaig (1999) szerint belső tárgyak csak nagyon ritkán fordulnak elő rezultatív predikátumokkal. Tudjuk Farkas (2019, 2020a, 2021) elemzéséből, hogy az *egyed* az aspektuális belső tárgy szerepét tölti be a magyar nyelvben (l. 2. rész), ezért az alábbi mondatok agrammatikussága további megerősítést nyer.

létrehozása, tehát megjelenhet más, telikusságot jelölő elemmel is, mint például egy rezultatív predikátum.

3.5. Az *egyed* elsődleges szerepe

Amint azt már többször kiemeltem, az MMSzM-ben az *egyed* elsődleges szerepe az ige behatárolása és egy telikus VP létrehozása. Viszont az SzNy-ben az *egyed* elsősorban egy stilisztikai szerepet kap, emiatt egyeztethető össze állapotigékkel és keletkezést vagy létrehozást kifejező igékkel (3.1. alrész), valamint thematikus tárgy/mérték frázissal, illetve telicizáló igekötővel és/vagy végpontot jelölő PP-vel is (3.4. alrész). Pontosabban, az *egyed* elsődleges funkciója és alapértelmezése egy alkalmi, mellékes, informális vagy kevésbé hivatalos, hétköznapi, kötetlen esemény kifejezése, amely esetenként minimalizál(hat)ja az ige által leírt cselekvés vagy esemény fontosságát.⁹ Ezen minősítések ugyanakkor azt is kiemelik, hogy igazából a beszélő számára, illetve az ő szempontjából tekinthető az esemény mellékesnek, informálisnak vagy hétköznapi-nak, kötetlennek. Emellett, változik vagy változhat a fokozat amilyen mértékben (vagy a mód ahogyan) érintett a tematikus tárgy által jelölt entitás. Eszerint, a (42a) mondat értelmezésével ellentétben, a (42b) mondat értelmezése szerint a terasz nem feltétlenül tekinthető egy teljes mértékben (azaz teljes egészében lemosott) és/vagy direkt módon érintett tárgynak:

- (42) a. lemostam a teraszt
b. lemostam *egyed* a teraszt

Ugyanakkor az *egyed* ezen értelmezése általában érvényes az erdélyi magyar köznyelvre, amint azt az alábbi példa is illusztrálja:

- (43) A haverok találkoztak *egyed*.

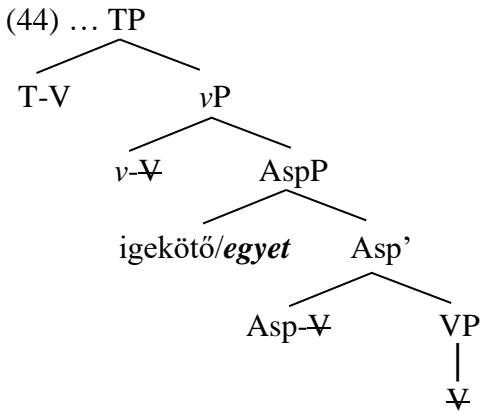
Ilyen és hasonló esetben csak és kizárólag egy informális – például haverok közötti – eseményről (ebben az esetben találkozási) lehet szó.

4. Mondattani elemzés

Az MMSzM-ben, ahol a nem-thematikus és nem-referenciális *egyed* elsődleges (és kizárólagos) szerepe az ige behatárolása és egy telikus VP létrehozása, Farkas–Kardos (2018) és Kardos–Farkas (2022) szerint az áltárgy bázisgenerált pozíciója nem egy lexikális frázison (például VP-n) belüli pozíció, hanem a *v* és *V* közötti funkcionális aspektus frázis (AspP) specifikálja (l. még MacDonald 2008 és Travis 2010). Ezzel az *egyed* éles ellentétben áll az olyan thematikus és referenciális belső argumentumokkal, amelyek szintén kimérik az ige cselekvé-

⁹ Az angol nyelvben a könnyű igés szerkezeteket (mint például *give the room a good sweep* 'szobát jól kisöpör') társítják egy hasonló értelmezéshez, l. Kearns (1988).

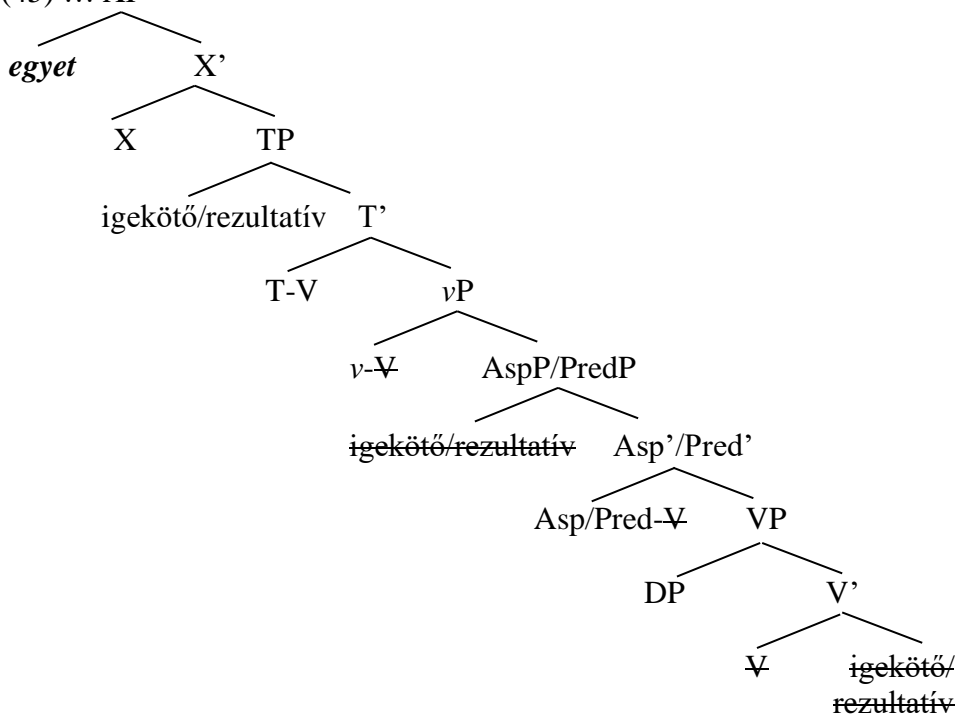
sét, de az AspP specifikálóját a VP specifikálójából való mozgás során érik el (Travis 2000). Nagyon lényeges, hogy a deriváció során, fejmozgatás által, az ige a V-ből az Asp-on keresztül a ν -be és onnan a T-be mozog fel, az áltárgy viszont nem mozog fel egy fentebbi (funkcionális) frázis specifikálójába, és ezzel magyarázható a deriváció végén az áltárgy ige utáni pozíciója (l. (15)). Ugyanakkor az AspP specifikálója a (telicizáló) igekötő (mint például *meg*) pozíciója is (l. Surányi 2014) és mivel a két elem egy és ugyanazon (alap) szintaktikai pozícióért verseng, ezért kizárja egymást (l. még Kardos–Farkas 2022). Ezt a leírást összegzi az alábbi ágrajz:

Mivel az SzNy-ben az *egyed* elsődleges szerepe nem az ige behatárolása és egy telikus VP létrehozása, a bázisgenerált pozíciója nem lehet a ν és V közötti AspP specifikálója. Ehelyett, javaslatom szerint, az *egyed* alappozíciója egy TP feletti (és TopP alatti) funkcionális frázis (XP) specifikálója, következésképpen az *egyed* hatóköre és k-vezérlési tartománya a teljes TP, tehát a teljes TP által leírt esemény tekinthető egy informális, hétköznapi vagy kötetlen eseménynek:¹⁰

¹⁰ Elemzésem hiányosságai közé tartozik az XP funkcionális kiterjesztés pontos szemantikai tartalma, valamint azon példák számadása, ahol az *egyed* kivételesen posztverbálisan jelenik meg a székely nyelvjárásban (l. (19), (34a-d) vagy (37a-c)). Ezeket a hiányosságokat későbbi tanulmányaimban szeretném pótolni.

(45) ... XP

A fenti ágrajz azt is mutatja, hogy az ige, fejmozgatás során, a V-ből az Asp-on/Pred-en keresztül a ν -be és onnan a T-be mozog fel. Mivel a (telicizáló) igekötő végső pozíciója az AspP (Surányi 2014) vagy PredP (É. Kiss 2008a, Surányi 2009) specifikálóján keresztül a TP specifikálója, ahova a T fej Kiterjesztett Projekciós Elvének kielégítése érdekében mozog fel (Surányi 2009), az igekötő nemhogy nem zárja ki az *egyed*-et, hanem nagyon könnyen megmagyarázható az *egyed* igekötő és ige előtti pozíciója is (l. (34e)-(34g)). Hogyha végpontot jelölő adpozíciós frázis is előfordul a mondatban, komplementumként egy V (és *egyed*) utáni pozíciót foglal el (l. (34a)-(34d) vagy (35a)-(35b)). Nem lényegtelen, hogy egy ilyen konfigurációban megengedett egy, a VP-n belüli tematikus DP tárgy is, de ez kötelezően követi az *egyed*-et (l. (30) vagy (37)). Abban az esetben, ha az *egyed* egy rezultatív szerkezetben jelenik meg, a rezultatív predikátumot – az igekötőhöz hasonlóan – egy, a VP-n belüli pozícióban generáljuk (É. Kiss 2008a), amely, az AspP/PredP specifikálóján keresztül, a TP specifikálójába mozog fel, és neutrális mondat esetén preverbalisan követi az *egyed*-et (l. (41)). Ez a mondattani viselkedés tükrözi a magyar szakirodalomban általánosan elfogadott nézetet, mely szerint a rezultatív predi-

kátumok és a (telicizáló) igekötők, mint igemódosítók, hasonló disztribúcióval rendelkeznek és ugyanazon mondattani pozíciót foglalják el.¹¹

Összegezve, mivel mind az igekötő/rezultatív predikátum, mind a tematikus DP tárgy (végső) pozíciója egy TP alatti pozíció, de az *egyed* alapozíciója egy TP feletti funkcionális XP frázis specifikálója, a két típusú elem a deriváció során nem verseng egy és ugyanazon szintaktikai pozícióért, ezért nem zárja ki egymást.

5. Összegzés

Jelen tanulmányban a székely *egyed* használatával foglalkoztam. Megvizsgáltam az *egyed* ige előtti pozícióját, amelyet egy korábbi (diakrón) elemzésemre támaszkodva magyaráztam meg. Emellett, rávilágítva olyan tájnyelvi sajátosságokra, mint a kettős tárgyeset, amely az *egyed* esetében akkor fedezhető fel, hogyha egy másik áltárgy (mint például *jót* vagy *nagyot*) mellett jelenik meg, magyarázatot adtam az *egyed* szélesebb disztribúciójára (mint például ami az ige szemantikai osztályozását illeti) és az olyan együtt-előfordulási megszorításokra, amelyek egy tematikus tárgyra/mérték frázisra, illetve egy telicizáló igekötőre és/vagy végpontot jelölő adpozíciós frázisra vonatkoznak. Amellett érveltem, hogy ebben a dialektusban az *egyed* más szerepet játszik és más mondattani pozíciót foglal el, mint a mai sztenderd magyar nyelvben, ezért egy szélesebb és összetettebb disztribúcióval rendelkezik. A mondattani elemzésem szerint míg az előző esetében az *egyed* a *v* és *V* közötti aspektus frázis specifikálóját foglalja el, addig az utóbbiban az *egyed* egy TP feletti XP funkcionális frázis specifikálójában generálódik, és ez magyarázatot ad a fentebbi együtt-előfordulási megszorításokra, illetve ezek hiányára.

Források

EH – *Előretolt Helyőrség* 2019. 13/19.

KNy – Szini Lajos (Laji bá') 2004. *Küszeg Nyüszkölések*. Havas Kiadó. Kézdivásárhely.

MS – Muszka Sándor 2017. *A lusta dög*. Irodalmi Jelen Könyvek. Budapest.

NGSz – Kész Csaba Levente–Mitruly Miklós–P. Buzogány Árpád–Vöő Gabriella 2005. *Nagy góbé a székely. Erdélyi népi elbeszélések, anekdoták, igaz történetek*. Erdélyi Gondolat Könyvkiadó. Székelyudvarhely.

RF – Remetei Ferenc (Puskás Ferenc P Hugolin) 2019. *Parasztbölcesség. Válogatott novellák, karcolatok*. Verbum Kiadó. Kolozsvár.

¹¹ Más megközelítés szerint (É. Kiss 2008a, Hegedűs–Dékány 2017) mind a tematikus DP tárgy, mind az igekötő/rezultatív predikátum, mint igemódosítók, a *V* komplementumában, pontosabban egy kismondatban (*small clause*, *SC*) helyezkednek el. Eszerint, a fenti ágrajz jobb perifériáját a következőképpen lehet reprezentálni: [_{VP} *V* [_{SC} ... tematikus DP tárgy ... igekötő/rezultatív ...]]. Ez a pontosítás nem változtat a fenti deriváción.

SzGy – Személyes gyűjtés.

SzK – Ötvös Boglárka (szerk.) 2015. *Székely Kalendárium, húsvéti kiadás*. Pro Press Egyesület. Kézdivásárhely.

http://www.nytud.hu/oszt/elmnyelv/mgtsz_csango.html

<https://nlp.nytud.hu/csango/>

Hivatkozások

- Csirmaz, Anikó 2008. Accusative Case and Aspect. In: É. Kiss, Katalin (szerk.): *Event Structure and the Left Periphery*. Springer. Dordrecht. 159–200.
- den Dikken, Marcel 2018. *Dependency and Directionality*. Cambridge University Press. Cambridge.
- É. Kiss Katalin 2004. Egy igeekötőelmélet vázlatja. *Magyar Nyelv C/1*: 15–42.
- É. Kiss, Katalin 2008a. The Function and the Syntax of the Verbal Particle. In: É. Kiss, Katalin (szerk.): *Event Structure and the Left Periphery*. Springer. Dordrecht. 17–55.
- É. Kiss, Katalin 2008b. From the Grammaticalization of Viewpoint Aspect to the Grammaticalization of Situation Aspect. In: É. Kiss, Katalin (szerk.): *Event Structure and the Left Periphery*. Springer. Dordrecht. 129–157.
- É. Kiss Katalin 2014. Az ősmagyar SOV szórendtől az ómagyar ’Topik-FókuszV-X*’ szórendig. In: É. Kiss Katalin (szerk.): *Magyar generatív történeti mondatlan*. Akadémiai Kiadó. Budapest. 14–33.
- É. Kiss, Katalin 2017. The rise and fall of Hungarian complex tenses. In: Éric Mathieu–Robert Truswell (szerk.): *Micro-change and Macro-change in Diachronic Syntax*. Oxford University Press. Oxford. 61–74.
- Farkas Imola-Ágnes 2017. Miért nem tud Mari két óra alatt sétálni egyet? Az ige + *egyed* szerkezet és az *alatt* határpontos időmódosító összeférhetlenségéről. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények LXI/2*: 119–138.
- Farkas Imola-Ágnes 2019. *Sóhajtott egyed, mélyet, hangosat*: a magyar áltárgyak mint aspektuális belső tárgyak. *Nyelvtudományi Közlemények 115*: 173–198.
- Farkas, Imola-Ágnes 2020a. Atelic unaccusative verbs and cognate objects in Hungarian. *Argumentum 16*: 95–114.
- Farkas Imola-Ágnes 2020b. Az *egyed* áltárgy diakroniájáról. In: Balogné Bérces Katalin–Hegedűs Attila–Pintér Lilla (szerk.): *Nyelvelmélet és diakrónia 4*. PPKE BTK. Budapest. 87–113.
- Farkas, Imola-Ágnes 2021. Aspectual cognate objects in Hungarian. *Folia Linguistica 55/2*: 389–432.
- Farkas, Imola-Ágnes–Kardos, Éva 2018. Non-maximal event delimitation in Hungarian. *Argumentum 14*: 368–382.
- Farkas Imola-Ágnes–Kardos Éva 2019a. A végpontosság mint szituációs aspektuális jegy jelölése a magyar nyelvben. 1. rész. *Magyar Nyelv 115/2*: 176–185.

- Farkas Imola-Ágnes–Kardos Éva 2019b. A végpontosság mint szituációs aspektuális jegy jelölése a magyar nyelvben. 2. rész. *Magyar Nyelv* 115/3: 298–308.
- Geröcs Mátyás 2011. Aspektus és igeidő. A mondat belső időszerkezete a kései ómagyarban. In: É. Kiss Katalin–Hegedűs Attila (szerk.): *Nyelvelmélet és diakrónia*. PPKE BTK. Piliscsaba. 153–170.
- Goldberg, Adele 1991. It Can't Go Down the Chimney Up: Paths and the English Resultative. In: Laurel A. Sutton–Christopher Johnson–Ruth Shields (szerk.): *Proceedings of the Seventeenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*. Berkeley Linguistics Society. Berkeley. 368–378.
- Halm, Tamás 2012. Unergative and/or Unaccusative: On the Argument Structure, Semantics and Syntax of Semelfactives in Hungarian. In: Surányi, Balázs–Varga, Diána (szerk.): *Proceedings of the First Central European Conference in Linguistics for postgraduate students*. PPKE BTK. Budapest. 104–117.
- Hegedűs, Veronika–Dékány, Éva 2017. Two positions for verbal particles: evidence from derived particle verbs. In: Anikó Lipták–Harry van der Hulst (szerk.): *Approaches to Hungarian 15*. John Benjamins. Amsterdam. 65–94.
- Kardos, Éva–Farkas, Imola-Ágnes 2022. The syntax of inner aspect in Hungarian. *Journal of Linguistics* 58. Megjelenés előtt.
- Kearns, Kate 1988. Light verbs in English. Kézirat, MIT.
- Kiefer Ferenc 1992. Az aspektus és a mondat szerkezete. In: Kiefer Ferenc (szerk.): *Strukturális magyar nyelvtan I. Mondattan*. Akadémiai Kiadó. Budapest. 797–886.
- Kiefer, Ferenc 1994. Aspect and syntactic structure. In: Kiefer, Ferenc–É. Kiss, Katalin (szerk.): *Syntax and Semantics 27: The Syntactic Structure of Hungarian*. Academic Press. San Diego. 415–463.
- Kiefer Ferenc 2006. *Aspektus és akcióminőség. Különös tekintettel a magyar nyelvre*. Akadémiai Kiadó. Budapest.
- Kriza János 1926. *Erdélyi tájszótár*. Révai. Budapest.
- MacDonald, Jonathan E. 2008. *The Syntactic Nature of Inner Aspect. A Minimalist Perspective*. John Benjamins. Amsterdam.
- Marantz, Alec 2005. Objects out of the lexicon: objects as events. Kézirat, Bécsi Tudományegyetem.
- Pereltsvaig, Asya 1999. Two classes of cognate objects. In: Shahin Kimary N.–Blake Susan–Kim Eun-Sook (szerk.): *The Proceedings of the WCCFL XVII*. CSLI Publications. Stanford, California. 537–551.
- Piñón, Christopher 2001. Töprengtem egyet: azon, hogy mit jelent az *egy*. In: Bakró-Nagy Marianne–Bánréti Zoltán–É. Kiss Katalin (szerk.): *Újabb tanulmányok a strukturális magyar nyelvtan és a nyelvtörténet köréből*. Osiris. Budapest. 182–198.
- Rákosi György 2014. *Névmásblog*.
https://nevmasblog.wordpress.com/2014/02/12/engem_engemet/ (2020. 08).

- Sorace, Antonella 2000. Gradients in Auxiliary Selection with Intransitive Verbs. *Language* 76: 859–890.
- Surányi, Balázs 2009. Verbal particles inside and outside *vP*. *Acta Linguistica Hungarica* 56: 201–249.
- Surányi, Balázs 2014. Structural government in pseudo-incorporation in Hungarian: Pseudo-incorporation by *vP*-internal phrase-movement. Kézirat, MTA Nyelvtudományi Intézet.
- Tenny, Carol 1994. *Aspectual Roles and the Syntax-Semantics Interface*. Kluwer. Dordrecht.
- Travis, Lisa deMena 2010. *Inner Aspect. The Articulation of VP*. Springer. Dordrecht.
- Wechsler, Stephen–Lee, Yae-Sheik 1996. The domain of direct case assignment. *Natural Language and Linguistic Theory* 14: 629–664.

Farkas Imola-Ágnes
Babeş–Bolyai Tudományegyetem BTK,
Angol Nyelv és Irodalom Tanszék
Kolozsvár, Románia
imola.farkas@ubbcluj.ro, farkas.imola.agnes@gmail.com